

Instruks for Statens vegvesen

Fastsatt av Samferdselsdepartementet 17. desember 2019

med virkning fra 01. januar 2020, og med endringer som gjelder fra 1. september 2021

1. Innledning og formål

Instruksen er fastsatt av Samferdselsdepartementet i medhold av alminnelig instruksjonsmyndighet og Reglement for økonomistyring i staten § 3. Instruksen trer i kraft med virkning fra 1. januar 2020, og med endringer som gjelder fra 1. september 2021.

Denne instruksen erstatter *Instruks for Statens vegvesen* fastsatt av Samferdselsdepartementet 15. mars 2011 samt *Instruks om økonomistyring for Statens vegvesen* fastsatt av Samferdselsdepartementet 26. september 2014 med endringer 26. januar 2016.

Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten gjelder i sin helhet, med mindre Statens vegvesen har fått innvilget unntak. Denne instruksen inneholder tillegg og presiseringer til dette regelverket.

Formålet med instruksen er å klargjøre myndighet og ansvar mellom Samferdselsdepartementet og Statens vegvesen.

2. Organisering

Statens vegvesen er et forvaltningsorgan underlagt Samferdselsdepartementet. Statens vegvesen, som etat, består av et direktorat og divisjoner, og ledes av en vegdirektør. Vegdirektøren beskikkes på åremål av Kongen etter innstilling fra samferdselsministeren.

Vegdirektoratet er klageinstans for divisjonenes enkeltvedtak. Statens vegvesen skal i organiseringen sikre at forvaltningslovens krav til en uavhengig behandling i førsteinstans og i klageinstansen ivaretas.

3. Roller, myndighets- og ansvarsavklaring

3.1. Samferdselsdepartementets overordnede ansvar

Samferdselsdepartementet har ansvar for etatsstyringen av Statens vegvesen. Det innebærer å føre kontroll med at Statens vegvesen driver effektivt og i samsvar med Stortingets forutsetninger og vedtak og departementets fastsatte mål og prioriteringer.

3.2. Statens vegvesens samfunnsoppdrag

Statens vegvesen skal innenfor sitt ansvarsområde utvikle og tilrettelegge for et effektivt, miljøvennlig, fremtidsrettet og trygt transportsystem.

Statens vegvesen skal levere gode tjenester gjennom effektiv bruk av offentlige midler.

Statens vegvesen har sektoransvar for å følge opp nasjonale oppgaver for hele veitransportsystemet.

Statens vegvesen utøver sitt samfunnsoppdrag gjennom tre roller: byggherre, myndighetsorgan og fagorgan.

3.3. Statens vegvesen som byggherre

For de riksveier Statens vegvesen har ansvar for, skal etaten utrede, planlegge, bygge, forvalte, drifte, sikre og vedlikeholde disse og tilhørende riksveiferjesamband.

Statens vegvesen skal være en profesjonell byggherre med fokus på økt nytte og reduserte kostnader i alle prosjekter både på investeringssiden og drift og vedlikehold.

3.4. Statens vegvesen som myndighetsorgan

Statens vegvesen er veimyndighet for riksveiene. For veier som Nye Veier AS er tildelt ansvar for, har Statens vegvesen ansvar for utredning og områdeplanlegging.

Statens vegvesen skal forvalte lover som Samferdselsdepartementet har ansvaret for og som hører under Statens vegvesens ansvarsområder. Statens vegvesen skal sørge for at Statens vegvesens ansvarsområde følges opp i andre myndigheters forslag til meldinger og regelverksendringer. Statens vegvesen har myndighets- og forvaltningsoppgaver etter veglova, vegtrafikkloven, yrkestransportlova, ITS-loven og lov om utprøving av selvkjørende kjøretøy med tilhørende regelverk. Statens vegvesen har myndighetsansvar innen ITS for utvikling av et fremtidsrettet helhetlig veitransportsystem. Statens vegvesen fastsetter også normaler for offentlig vei (riksvei, fylkesvei og kommunal vei). Videre er Statens vegvesen tillagt myndighetsoppgaver etter annet regelverk, som blant annet plan- og bygningsloven.

Statens vegvesen er løyvemyndighet for turvognløyper og løyve for godstransport på vei, samt riksveiferjesamband, og tildeler eneretter til drift av riksveiferjesamband.

Statens vegvesen skal ivareta myndighetsoppgaver som følger av Samferdselsdepartementets overordnede ansvar for samfunnssikkerhet i veisektoren, herunder gjøre helhetlige vurderinger av risiko og sårbarhet i veisektoren, sikre et felles rammeverk på området, samt koordinere øvrige aktører i veisektoren for å sikre et enhetlig og systematisk arbeid med bl.a. transportberedskap, totalforsvar og sikkerhet i knutepunkt. Statens vegvesen må også sørge for at infrastrukturen er robust mot klimaendringer.

Statens vegvesen skal ivareta sikkerhet og beredskap på riksveier og viktige nasjonale tjenester som hører under Statens vegvesen.

3.5. Statens vegvesen som fagorgan

Statens vegvesen har sektoransvar for trafikksikkerhet, klima- og miljøområdet og helhetlig bypolitikk. Videre har Statens vegvesen et nasjonalt koordineringsansvar og faglig ansvar for kollektivtransport, arbeidet med byvekstavtaler, bypakker og bompengefinansiering, samt samfunnsikkerhet og beredskap.

Gjennom ulike øremerkede tilskudd bidrar staten med midler innenfor fylkeskommunalt ansvarsområde, og staten vil ha et overordnet ansvar for bruk av midlene. Statens vegvesen skal ha oversikt over bruk av slike statlige midler, og påse at gitte vilkår og føringer følges opp.

Statens vegvesen skal bidra til at trafikksikkerheten ivaretas og legge til rette for en koordinert og samordnet innsats fra andre aktører på feltet, herunder sikre god samhandling med fylkeskommunene, for å bringe sektoren videre mot visjonen om ingen drepte eller hardt skadde (nullvisjonen).

Statens vegvesen skal bidra til trygge trafikanter og sikre kjøretøy gjennom gode, fremtidsrettede, brukerorienterte og effektive tjenester på trafikant- og kjøretøyområdet.

Statens vegvesen skal bidra til at det blir utviklet ny kunnskap og tilrettelegge for bruk av ny teknologi. Staten skal være en sentral aktør i utviklingen av et helhetlig intelligent transportsystem (ITS).

Statens vegvesen har ansvar for Nasjonal vegdatabank og veitrafikksentralene, og skal arbeide for standardisering av vei-, trafikk- og transportdata.

Statens vegvesen skal bidra til at internasjonale klimaforpliktelser blir nådd, samt jobbe for at negativ miljøpåvirkning fra virksomheten reduseres.

Statens vegvesen har ansvar for kulturminnevern både for vei og kjøretøy, herunder Norsk vegmuseum.

Statens vegvesen må ha beredskapsplaner og en organisasjon som sikrer trafikkstyring og informasjon ved større hendelser på de offentlige veiene.

Statens vegvesen skal forberede saker for Samferdselsdepartementet, herunder i arbeidet med statsbudsjettet, lov- og forskriftssaker, Nasjonal transportplan, EØS-saker og andre saker.

Statens vegvesen skal orientere Samferdselsdepartementet om viktige saker som berører etatens ansvarsområde, samt ta saker opp på eget initiativ.

Statens vegvesen har ansvar for å følge opp og delta i internasjonal virksomhet, herunder standardiseringsarbeid og utføre erfaringsutvekslinger med andre nasjoner.

Statens vegvesen har ansvar for å gjennomføre forskning og utredning innenfor etatens kjernevirksomhet. Statens vegvesen skal ha ansvar for at det utvikles ny kunnskap og for å bidra til at utdanningsinstitusjonene gjennomfører programmer som sikrer faglig kvalitet og rekruttering til sektoren.

Statens vegvesen skal i nødvendig utstrekning samarbeide med andre offentlige myndigheter, virksomheter og bransje- og brukerorganisasjoner for å ivareta samfunnsoppdraget.

Statens vegvesen skal på anmodning bistå Statens havarikommisjon (SHK). Videre skal Statens vegvesen følge opp sikkerhetstilrådninger til etaten fra SHK og rapportere til Vegtilsynet som følger opp sikkerhetstilrådninger innen veisektoren på vegne av Samferdselsdepartementet.

4. Styringsdialogen

Forutsetninger og krav som Samferdselsdepartementet stiller til Statens vegvesen, skal gå fram av den formelle styringsdialogen, dvs. i styringsdokumenter, etatsstyringsmøter e.l. Styringsdialogen skal dokumenteres.

Følgende dokumenter er en del av styringsdialogen:

- instruks for Statens vegvesen
- årlig tildelingsbrev
- eventuelle supplerende tildelingsbrev ved endringer i vedtatte bevilgninger eller forutsetningene for disse i budsjettåret, eller ved skriftlige oppdrag i budsjettåret
- referater fra etatsstyringsmøter og eventuelt andre møter som inngår i styringsdialogen
- rapportering fra virksomheten, herunder tertial- og årsrapport samt rapportering til statsregnskapet

Det holdes fire etatsstyringsmøter mellom Samferdselsdepartementet og Statens vegvesen i løpet av året. Tidspunktet for etatsstyringsmøtene vil fremgå av tildelingsbrevet.

I tillegg til dette vil det holdes formelle og planlagte møter av faglig karakter mellom departementet og Statens vegvesen og møter på ad hoc basis. Eventuelle styringssignaler i disse møtene skal gis skriftlig i etterkant av møtet.

4.1. Rapportering

Årsrapport

Statens vegvesen skal utarbeide en årsrapport. Årsrapporten skal gi et dekkende bilde av etatens resultater og utarbeides etter fastsatt mal og i henhold til de krav som Samferdselsdepartementet har fastsatt i tildelingsbrevet med vedlegg og i eventuelle

supplerende tildelingsbrev. Rapporten sendes til Samferdselsdepartementet med kopi til Riksrevisjonen innen fristen gitt i tildelingsbrevet.

Årsrapporten skal publiseres på Statens vegvesens nettsider innen 1. mai. Før publisering skal den ha vært behandlet i etatsstyringsdialogen.

Innen samme dato eller så snart den foreligger, skal Riksrevisjonens revisjonsberetning publiseres sammen med årsrapporten.

Tertialrapporter

Krav til innholdet i tertialrapportene for budsjettåret går fram av tildelingsbrevet.

Årsregnskap

Statens vegvesen skal ved årets slutt utarbeide og avlegge et årsregnskap med noter i tråd med pkt. 3.4 i Bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Samferdselsdepartementet.

Årsregnskapet skal gi et dekkende bilde av Statens vegvesens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld. Det inngår som en del av årsrapporten.

Rapportering til statsregnskapet

Statens vegvesen skal rapportere til statsregnskapet i henhold til pkt. 3.4 i Bestemmelser om økonomistyring i staten.

Annen rapportering

I tillegg til den periodiske rapporteringen skal Statens vegvesen gjennom året på eget initiativ informere om vesentlige avvik fra vedtatte planer eller tildelingsbrev og supplerende tildelingsbrev og om viktige saker som berører virksomhetens ansvarsområde straks virksomheten får kjennskap til dette. Videre skal virksomheten foreslå mulige korrigerende tiltak.

5. Krav til den interne styringen av Statens vegvesen

5.1. Vegdirektørens myndighet og ansvar i den interne styringen

Vegdirektøren har ansvaret for den interne styringen av virksomheten, herunder at økonomiforvaltningen i virksomheten blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte og i samsvar med de krav som stilles av overordnet myndighet og i Bestemmelser om økonomistyring i staten. Vegdirektøren skal påse at Statens vegvesen drives effektivt i samsvar med lover, regler og god forvaltningsskikk ellers, samt i henhold til de krav som fastsettes i styringsdialogen med Samferdselsdepartementet

Vegdirektøren har ansvaret for at etaten har dokumenterbare systemer for internkontroll og risikostyring og at det gjennomføres evalueringer om egen effektivitet, måloppnåelse og

resultater. Videre har vegdirektøren ansvar for at etatens organisasjon, arbeidsmiljø og personalpolitikk er tjenlig og at kapasitet og kompetanse er tilpasset oppgavene og utnyttet effektivt, herunder fordele ressurser, oppgaver og ansvar mellom driftsenhetene.

For øvrig vises det til føringene for stillingen som vegdirektør som er gjengitt i direktørens lederlønnskontrakt.

5.2. Styringssystem

Statens vegvesen skal ha et styringssystem som ivaretar krav som Samferdselsdepartementet setter, for å kunne ha en overordnet kontroll og oppfølging av virksomheten. Videre må virksomheten innrette sine systemer slik at de tilfredsstillende egner seg til styringsbehov. Virksomheten skal ha et gjennomgående planleggings-, oppfølgings- og rapporteringssystem.

5.3. Planlegging, gjennomføring og oppfølging

Statens vegvesen skal planlegge og utarbeide strategier med ettårig og flerårig perspektiv tilpasset virksomhetens egenart og dokumentere gjennom interne styringsdokumenter. Vegdirektøren har ansvaret for at mål og resultatkrav fastsatt i tildelingsbrev og andre vedtak og interne styringsdokumenter følges opp og formaliseres, og at dette gjennomføres innenfor rammen av tildelte ressurser.

5.4. Internt disponeringsskriv

På grunnlag av tildelingsbrev og eventuelt supplerende tildelingsbrev fra Samferdselsdepartementet stiller vegdirektøren de tildelte midlene til disposisjon for driftsenheter innenfor virksomheten. Tildeling skal skje skriftlig.

5.5. Internkontroll

Statens vegvesen skal etablere internkontroll for å forhindre styringssvikt, herunder å forebygge og avdekke tilsiktede handlinger utført i strid med gjeldende lover og regler. Vegdirektøren har ansvaret for å påse at internkontrollen er tilpasset risiko og vesentlighet, og at den fungerer på en tilfredsstillende måte og kan dokumenteres. For å kunne utøve nødvendig internkontroll skal virksomhetens ledelse som en del av styringssystemet, etablere systemer, rutiner, metoder og tiltak, for å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler i systemer og rutiner i henhold til pkt. 2.4 i Bestemmelsene om økonomistyring i staten.

5.6. Risikostyring

Statens vegvesen skal gjennom styringsdialogen med Samferdselsdepartementet synliggjøre hvilken usikkerhet som er knyttet til de mål og resultater som etaten er ansvarlig for, og redegjøre for hvordan usikkerheten blir håndtert og styrt. Etaten skal anbefale og iverksette tiltak for å håndtere risiko knyttet til mål- og resultatopnåelsen.

Nærmere krav til risikostyring fremgår av tildelingsbrevet.

5.7. Evaluering

Statens vegvesen skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om effektivitet, måloppnåelse og resultater innenfor hele eller deler av virksomhetens ansvarsområde og aktiviteter, jf. pkt. 2.6 i Bestemmelser om økonomistyring i staten. Departementet kan også be virksomheten gjennomføre evalueringer. Slike oppdrag skal som hovedregel gis i tildelingsbrevet og på forhånd være drøftet mellom Statens vegvesen og Samferdselsdepartementet.

6. Økonomisystem og regnskapsføring

6.1. Økonomisystem og behandling av inntekter og utgifter

Statens vegvesen skal innrette regnskapsføringen og økonomistyringen slik at den er i samsvar med kravene i Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelsene i økonomistyring i staten. Avgjørelser, fullmakter og organisering av arbeidet skal være dokumentert.

Virksomheten skal ha systemer og rutiner som sikrer at inntekter, utgifter, anskaffelser, tilskudd, lønn og lønnsopplysningspliktige ytelser blir håndtert i samsvar med gjeldende lover, regler og avtaler, og at inntekter og utgifter følges opp i forhold til budsjett og fastsatte planer.

Før utbetaling skal finne sted, skal utgifter være attestert. Videre skal alle disposisjoner som medfører økonomiske forpliktelser for virksomheten, bekreftes av en tilsatt som har budsjettdisponeringsmyndighet.

Vegdirektøren kan delegere sin budsjettdisponeringsmyndighet helt eller delvis til tilsatte på lavere nivåer. Delegert budsjettdisponeringsmyndighet kan delegeres videre. Slik delegering skal være skriftlig. Virksomheten skal ha rutiner for oppfølging av delegert budsjettdisponeringsmyndighet. Den som har budsjettdisponeringsmyndighet, kan ikke godkjenne godtgørelser eller andre utbetalinger til seg selv.

Statens vegvesen skal ha systemer og rutiner som sikrer at inntektskrav blir juridisk bindende, og at krav blir fastsatt, utstedt og innbetalt med riktig beløp innen tidsfrist, samt følge opp krav som ikke er betalt ved forfall.

Alle saker om ettergivelse av krav der det ikke foreligger hjemmel i lov eller plenarvedtak, skal forelegges Samferdselsdepartementet som legger saken frem for Finansdepartementet.

6.2. Lønn og lønnsopplysningspliktige ytelser

Virksomheten skal etablere systemer og rutiner som sikrer at lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser blir korrekt registrert, beregnet, bokført, utbetalt og rapportert.

6.3. Kjøp av varer og tjenester og bygg- og anleggsarbeider

Anskaffelser skal skje i henhold til gjeldende anskaffelsesregelverk. Statens vegvesen skal etablere systemer og rutiner som sikrer at anskaffelse av varer og tjenester, samt kontrahering av bygg- og anleggsarbeider, skjer på en effektiv og forsvarlig måte.

For investeringer skal det gjennomføres ekstern kvalitetssikring i tråd med den til hver tid gjeldende kvalitetssikringsordning fastsatt av Finansdepartementet.

6.4. Regnskapsføring

Regnskapsføringen omfatter bokføring og pliktig regnskapsrapportering. Virksomhetens ledelse skal sikre at den pliktige regnskapsrapporteringen er i samsvar med de krav som er satt i pkt. 3.3.2 i Bestemmelser om økonomistyring i staten.

Statens vegvesen skal føre regnskapet etter kontantprinsippet.

6.5. Kontoplan

Statens vegvesen skal bokføre på artskonto i standard kontoplan fastsatt av Finansdepartementet i R-102, og slik det fremgår av Bestemmelser om økonomistyring i staten pkt. 3.3.3.

6.6. Tilskuddsordninger

Statens vegvesen skal ha rutiner for forvaltning av tilskuddsordninger som virksomheten har ansvaret for.